CYKL: HISTORIA POLSKI

Bunt Solidarności

Sierpień 1980 i szesnaście miesięcy wolności — od strajku w Stoczni Gdańskiej do stanu wojennego

Autor: Dmytro Bilash
Stowarzyszenie Polaków w Humaniu „Ognisko”
18 kwietnia 2026

1980

PLAN

Plan prezentacji

01 Polskie bunty w PRL

02 Kryzys końca lat 70.

03 Strajk w Stoczni Gdańskiej

04 21 postulatów i porozumienia sierpniowe

05 Karnawał Solidarności

06 Posłanie do ludzi pracy Europy Wschodniej

07 13 grudnia 1981

08 Znaczenie Solidarności

01

Droga do Sierpnia

Solidarność wyrosła z doświadczeń kolejnych pokoleń buntujących się Polaków.

BUNTY W PRL

Polskie miesiące

1956

Poznański Czerwiec — robotnicy wychodzą na ulice. Protest zostaje krwawo stłumiony.

1968

Marzec: protesty studentów i inteligencji, antysemicka kampania władz.

1970

Grudzień na Wybrzeżu: wojsko i milicja strzelają do robotników Gdańska, Gdyni i Szczecina.

1976

Protesty w Radomiu i Ursusie. Powstaje Komitet Obrony Robotników (KOR).

1979

Pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski — miliony ludzi odzyskują poczucie wspólnoty.

GOSPODARKA

Kryzys końca lat 70.

Gospodarka PRL była zadłużona za granicą, a w sklepach brakowało podstawowych towarów.

1 lipca 1980 roku władze podniosły ceny mięsa. W całym kraju wybuchły strajki, m.in. na Lubelszczyźnie.

Na Wybrzeżu działały już Wolne Związki Zawodowe, związane z opozycją demokratyczną. To ich działacze przygotowali strajk w Stoczni Gdańskiej.

02

Sierpień ’80

Osiemnaście dni, które zmieniły Polskę i Europę Środkową.

14 SIERPNIA 1980

Strajk w obronie suwnicowej

W sierpniu 1980 roku zwolniono ze Stoczni Gdańskiej Annę Walentynowicz — suwnicową i działaczkę Wolnych Związków Zawodowych, kilka miesięcy przed emeryturą.

14 sierpnia w jej obronie stanęły wydziały stoczni. Strajkujący żądali także przywrócenia do pracy Lecha Wałęsy i podwyżek płac.

Strajk szybko przerodził się w protest całego Wybrzeża.

Brama nr 2 Stoczni Gdańskiej — symbol strajku z sierpnia 1980 roku.

SIERPIEŃ 1980

Od strajku do porozumienia

14 sierpnia	Początek strajku okupacyjnego w Stoczni Gdańskiej im. Lenina.
16–17 sierpnia	Powstaje Międzyzakładowy Komitet Strajkowy (MKS) z Lechem Wałęsą na czele. Ogłoszone zostaje 21 postulatów.
21 sierpnia	Do Gdańska przyjeżdża komisja rządowa z wicepremierem Mieczysławem Jagielskim.
30 sierpnia	Porozumienie w Szczecinie.
31 sierpnia	O godz. 16.40 Wałęsa i Jagielski podpisują porozumienie gdańskie.
3 września	Porozumienie w Jastrzębiu-Zdroju.

POSTULATY MKS

21 postulatów — najważniejsze żądania

Tablice z postulatami spisane w sierpniu 1980 roku wpisano w 2003 roku na listę UNESCO „Pamięć Świata”.

Wolne związki zawodowe

Postulat nr 1: związki niezależne od partii i pracodawców.

Prawo do strajku

Gwarancja bezpieczeństwa dla strajkujących i osób ich wspierających.

Wolność słowa

Przestrzeganie wolności słowa, druku i publikacji, dostęp do mediów dla wszystkich wyznań.

Sprawiedliwość

Uwolnienie więźniów politycznych, przywrócenie do pracy zwolnionych za przekonania, lepsze zaopatrzenie.

Pierwszy niezależny związek zawodowy w bloku sowieckim.

Porozumienia sierpniowe oznaczały pokojowe zwycięstwo robotników nad systemem — coś, czego nie było nigdzie indziej za żelazną kurtyną.

03

Karnawał Solidarności

Szesnaście miesięcy, w których miliony Polaków poczuły, że mogą mówić własnym głosem.

LICZBY

Ruch, który objął cały kraj

ok. 10 mln

członków NSZZ „Solidarność” w 1981 roku

80%

pracowników zatrudnionych w państwowych zakładach

2,8 mln

członków liczyła w tym czasie rządząca PZPR

16

miesięcy legalnego działania związku

Dane według portalu dzieje.pl i Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej.

1980–1981

Od rejestracji do zjazdu

17 września 1980	Przedstawiciele komitetów strajkowych z całej Polski powołują NSZZ „Solidarność”.
10 listopada 1980	Sąd Najwyższy rejestruje związek.
marzec 1981	Kryzys bydgoski: pobicie działaczy związku. Groźba strajku generalnego.
maj 1981	Rejestracja Solidarności Rolników Indywidualnych.
wrzesień–październik 1981	I Krajowy Zjazd Delegatów w Gdańsku-Oliwie.
październik 1981	Gen. Wojciech Jaruzelski zostaje I sekretarzem KC PZPR.

8 WRZEŚNIA 1981

Posłanie do ludzi pracy Europy Wschodniej

Na I Krajowym Zjeździe delegaci Solidarności przyjęli posłanie do robotników Albanii, Bułgarii, Czechosłowacji, NRD, Rumunii, Węgier i wszystkich narodów Związku Radzieckiego.

Wyrazili w nim poparcie dla tych, którzy chcieli walczyć o wolne związki zawodowe.

Dla Moskwy było to otwarte wyzwanie. Posłanie było skierowane także do Ukraińców — pokazywało, że wolność może być wspólną sprawą narodów regionu.

LUDZIE

Twarze Sierpnia

Lech Wałęsa

elektryk

Przewodniczący MKS i Komisji Krajowej Solidarności, laureat Pokojowej Nagrody Nobla (1983).

Anna Walentynowicz

suwnicowa

Działaczka Wolnych Związków Zawodowych; jej zwolnienie zapoczątkowało strajk.

Andrzej Gwiazda

inżynier

Współzałożyciel WZZ Wybrzeża, jeden z przywódców strajku i negocjatorów.

Ks. Jerzy Popiełuszko

kapelan

Duszpasterz ludzi pracy, zamordowany przez funkcjonariuszy SB w 1984 roku.

04

13 grudnia 1981

W nocy władze zaatakowały własne społeczeństwo.

13 XII 1981 – 22 VII 1983

Stan wojenny

W nocy z 12 na 13 grudnia 1981 roku władzę przejęła Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego z gen. Wojciechem Jaruzelskim na czele.

Na ulice wyjechały czołgi, zablokowano telefony, wprowadzono godzinę milicyjną. Działaczy Solidarności internowano.

16 grudnia w kopalni „Wujek” w Katowicach pluton specjalny ZOMO zastrzelił 9 górników. Najdłużej, do 28 grudnia, strajkowali górnicy kopalni „Piast”.

LICZBY

Bilans stanu wojennego

ok. 5 tys.
osób internowanych w pierwszych dniach

ok. 10 tys.
internowanych łącznie

9
górników zastrzelonych w kopalni „Wujek”

586
dni trwał stan wojenny

Dane: IPN, portal dzieje.pl.

ZNACZENIE

Czym była Solidarność?

Związek zawodowy

- Walka o prawa pracowników i godne płace
- Prawo do strajku i niezależności
- Struktury w każdym zakładzie pracy

Ruch społeczny i narodowy

- Wartości: prawda, godność, solidarność
- Wsparcie Kościoła i inteligencji
- Pokojowa droga do wolności — bez przemocy

FOTOGRAFIE

Miejsca pamięci Sierpnia

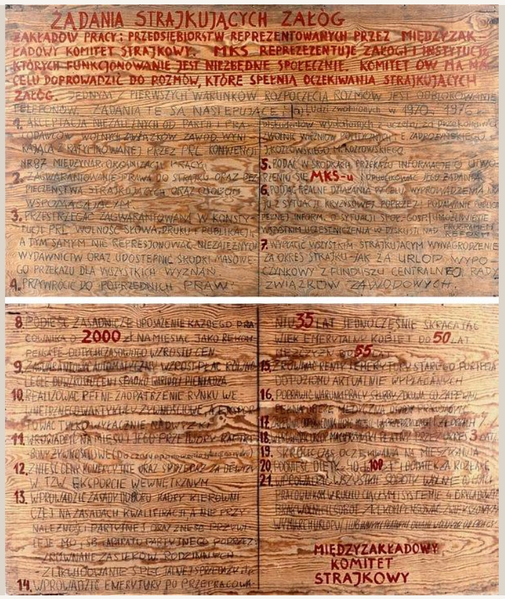

Tablice z 21 postulatami — lista UNESCO „Pamięć Świata”.

Pomnik Poległych Stoczniowców, odsłonięty w grudniu 1980.

Sala BHP — tu podpisano porozumienie gdańskie.

WNIOSKI

Dziedzictwo Solidarności

- Solidarność pokazała, że pokojowy opór może być silniejszy od czołgów.
- Stan wojenny nie zniszczył ruchu — Solidarność przetrwała w podziemiu.
- Doświadczenie 1980 roku doprowadziło do Okrągłego Stołu i wolnych wyborów w 1989 roku.
- To, co zaczęło się w Gdańsku, zainspirowało przemiany w całej Europie Środkowej i Wschodniej.

Źródła i literatura

1. Instytut Pamięci Narodowej: infografiki „Narodziny Solidarności. Sierpień 1980 r.”; wystawa „Stan wojenny”.
2. Grzegorz Majchrzak, „Od Gdańska do Jastrzębia, czyli Porozumienia Sierpniowe”, IPN.
3. Zintegrowana Platforma Edukacyjna: „Jak doszło do powstania Solidarności?”; „Porozumienia sierpniowe i powstanie NSZZ »Solidarność«”.
4. dzieje.pl: „40 lat temu w Stoczni Gdańskiej rozpoczął się strajk”; „Rocznica wprowadzenia stanu wojennego”.
5. Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku.

Nie ma wolności bez Solidarności

Hasło z sierpnia 1980 roku pozostaje aktualne także dziś.

Dmytro Bilash · Stowarzyszenie Polaków w Humaniu „Ognisko”